NORAKSTS

Lieta Nr.C06071011
PAC-0315/2014

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2014.gada 22.aprīlī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese I.Grauda,
tiesneši I.Bisters un A.Dundurs,
ar sekretāri S.Miglāni,
piedaloties AS „ABLV Bank" pārstāvei /pers. C/ un zvērinātam advokātam Danielam Neibergam,
atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu AS „ABLV Bank" prasībā pret /pers. A/ un /pers. B/ par aizdevuma, procentu un līgumsoda piedziņu sakarā ar AS „ABLV Bank" apelācijas sūdzību par Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2012.gada 26.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2011.gada 1.novembrī prasītājs AS „ABLV Bank" Zemgales apgabaltiesā cēla prasību pret atbildētājiem /pers. A/ un /pers. B/ par aizdevuma, procentu un līgumsoda piedziņu, norādot, ka 2007.gada 13.martā atbildētājs /pers. A/ un prasītājs noslēdza hipotekārā kredīta līgumu Nr./numurs/(mājokļa iegādei un rekonstrukcijai), saskaņā ar kuru atbildētājam /pers. A/ tika piešķirts kredīts 307 840,00 EUR apmērā. 2008.gada 25.jūnijā un 2009.gada 22.decembrī atbildētājs /pers. A/ un prasītājs noslēdza papildvienošanās kredīta līgumam, saskaņā ar kurām tika palielināta kredīta summa un kopējā atbildētājam /pers. A/ izsniegtā kredīta summa ir 318 615,89 EUR.

Kredīta līgumā minēto saistību nodrošināšanai 2007.gada 13.martā prasītājs un atbildētājs /pers. A/ noslēdza hipotēkas līgumu Nr./numurs/, saskaņā ar kuru atbildētājs /pers. A/ par labu prasītājam ieķīlāja nekustamo īpašumu – dzīvokļa īpašumu Nr./numurs/ un 1534/48622 pie dzīvokļa īpašuma piederošās kopīpašuma domājamās daļas no daudzdzīvokļu mājas /adrese A/, kas ierakstīts Rīgas pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā, apzīmējums kadastrā Nr./numurs A/. 2008.gada 25.jūnijā prasītājs un atbildētājs /pers. A/ noslēdza papildvienošanos ķīlas līgumam.

No kredīta līguma izrietošo saistību pastiprināšanai 2007.gada 13.martā prasītājs un atbildētāja /pers. B/ noslēdza galvojuma līgumu Nr./numurs/, saskaņā ar kura 2.1. un 2.2.punktiem atbildētāja /pers. B/ uzņēmās pienākumu atbildēt pilnā apjomā par atbildētāja /pers. A/ no kredīta līguma izrietošajām saistībām pret kreditoru kā pats aizņēmējs (parādnieks) Civillikuma 1702.panta otrās daļas izpratnē un atteicās no tiesībām prasīt, lai prasītājs ar piedziņu vispirms vēršas pie atbildētāja /pers. A/. 2008.gada 25.jūnijā prasītājs un atbildētāja /pers. B/ noslēdza papildvienošanos galvojuma līgumam.

Atbildētājs/pers. A/ savas līgumsaistības saskaņā ar kredīta līguma I daļas 1.6.punkta, II daļas 1.2., 1.3., 3.2.punkta noteikumiem netika pienācīgi pildījis un netika ievērojis maksājumu grafikā noteiktos termiņus kredīta maksājumu veikšanai, pielaidis kavējumu. Pēdējais maksājums kredīta daļējai dzēšanai tika veikts 2010.gada 8.septembrī.

Atbilstoši Civillikuma 1589.pantam un kredīta līguma II daļas 4.2.3.punktam 2010.gada 1.decembrī atbildētājam /pers. A/ ierakstītās vēstulēs uz vairākām iespējamām adresēm tika nosūtīti brīdinājumi, pieprasot kredīta pirmstermiņa atmaksu. Saskaņā ar kredīta līguma II daļas 9.2.punktu uzskatāms, ka /pers. A/ ir saņēmis brīdinājumu 2010.gada 4.decembrī. Līdz ar to līdz 2010.gada 19.decembrim atbildētājam /pers. A/ bija pilnībā jāveic kredīta pamatsummas, aprēķināto kredīta procentu un līgumsoda samaksa saskaņā ar kredīta līguma noteikumiem, kas netika izdarīts.

Atbilstoši galvojuma līguma 3.5.punktam 2010.gada 1.decembrī atbildētājai /pers. B/ ierakstītā vēstulē uz galvojuma līgumā norādīto adresi tika nosūtīts brīdinājums, norādot, ka aizņēmējs nav izpildījis kredīta līguma noteikumus, kā rezultātā viņiem tika pieprasīta kredīta pirmstermiņa atmaksa. Saskaņā ar galvojuma līguma II daļas 6.2.punktu uzskatāms, ka atbildētāja /pers. B/ ir saņēmusi brīdinājumu 2010.gada 4.decembrī. Līdz ar to līdz 2010.gada 19.decembrim atbildētājai /pers. B/ bija pilnībā jāveic kredīta pamatsummas, aprēķināto kredīta procentu un līgumsoda samaksa saskaņā ar kredīta līguma noteikumiem, kas netika izdarīts.

Atbildētāja/pers. A/ parādu uz 2011.gada 7.oktobri veido: neatmaksātā kredīta pamatsumma 318 615,89 EUR jeb 223 924,52 Ls; nesamaksātie kredīta procenti 7125,17 EUR jeb 5007,59 Ls; apdrošināšanas prēmijas maksājums 204,89 EUR jeb 144,00 Ls; līgumsods 2000,00 EUR jeb 1405,61 Ls. Saskaņā ar kredīta līguma 6.1.punktu līgumsods par kavēto un neveikto pamatsummas un procentu maksājumu, kas aprēķināts par laika periodu no 2010.gada 19.decembra (pirmstermiņa kredīta atmaksas diena) līdz 2011.gada 7.oktobrim (prasības pieteikuma sagatavošanas dienai), ievērojami pārsniedz pamatparāda apmēru, prasītājs, rīkojoties labā ticībā un ievērojot samērīguma principu, lūdz piedzīt solidāri no atbildētājiem tikai daļu no līgumsoda par kredīta maksājumu kavējumiem, nosakot to 2000,00 EUR jeb 1405,61 Ls apmērā. Līdz ar to kopējais parāds ir 327 945,95 EUR jeb 230 481,73 Ls.

Atbilstoši Civillikuma 1579., 1765.pantam, Civilprocesa likuma 195.pantam lūdz noteikt prasītājam tiesības saņemt likumiskos 6% gadā no kredīta pamatsummas atlikuma līdz sprieduma izpildei.

Pamatojoties uz Civillikuma 1587., 1589., 1590., 1702., 1717., 1720., 1722., 1756., 1759., 1765., 1828., 1838., 1943., 1946.pantu, lūdz piedzīt solidāri no atbildētājiem prasītāja labā parādu par kopējo summu 230 481,73 Ls, kas sastāv no kredīta pamatsummas atlikuma 223 924,52 Ls, kredīta procentiem 5007,59 Ls, apdrošināšanas prēmijas maksājuma 144,00 Ls un līgumsoda 1405,61 Ls; piedzīt no atbildētājiem prasītāja labā visus tiesāšanās izdevumus; noteikt prasītāja tiesības saņemt likumiskos 6% gadā no kredīta pamatsummas atlikuma 223 924,52 Ls līdz sprieduma izpildei.

[2] 2011.gada 6.decembrī Zemgales apgabaltiesā tika saņemti atbildētājas /pers. B/ paskaidrojumi, kuros atbildētāja prasību neatzīst pilnā apmērā.

Galvojumu atbildētāja ir parakstījusi bez brīvas gribas izpausmes, pastāvot būtiskiem maldiem attiecībā pret viņas saistībām un pret hipotekārā nodrošinājuma – dzīvokļa, patieso vērtību gan 2007.gadā, gan šobrīd.

Hipotekārā nodrošinājuma vispārzināmais vērtības kritums ir vērtējams kā nepārvarama vara. Nepārvaramas varas apstākļos Civillikums paredz atbildētājas tiesības vienpusēji atkāpties no savu saistību izpildes, ko atbildētāja arī dara, darot zināmus šos paskaidrojumus prasītājam. Nepārvaramas varas apstākļos un pastāvot pienācīgas rūpības trūkumam prasītāja paša darbībās, 2007.gadā izsniedzot kredītu un nepareizi novērtējot ķīlas vērtību, atbildētājai nav tiesiska pienākuma atbildēt par paša prasītāja (bez)darbības rezultātā nodarītajiem zaudējumiem.

Prasītājs ir rupji pārkāpis likumā „Par patērētāju tiesību aizsardzību" atbildētāja piešķirtās tiesības, jo īpaši attiecībā uz galvojuma līguma teksta izstrādi, apspriešanu, saskaņošanu un izskaidrošanu.

Atbildētājai nav saprotams, kāpēc prasītājs prasa no viņas pilnu kredīta summu, lai gan hipotēka vēl nav realizēta izsolē, un tādējādi prasības summa nav aprēķināta pareizi. Jau pēc galvojuma un tā pielikuma parakstīšanas /pers. A/ vēl 2009.gada 22.decembrī par 14 500,00 EUR ir palielinājis kredīta summu un grozījis kredīta atmaksas nosacījumus. Atbildētāja nevar būt atbildīga par galvenā parādnieka saistībām, kas nav iepriekš rakstiski saskaņotas ar viņu. Tādējādi šajā daļā prasība pret atbildētāju ir celta acīmredzami nepamatoti.

Līgumsoda aprēķināšana un piedziņas mēģinājums šajos lietas apstākļos ir vērtējama kā netaisna iedzīvošanās no prasītāja puses.

Prasītājs lūdz piedziņu vērst pret atbildētāju solidāri ar /pers. A/, taču nesniedz pietiekošu juridisko pamatojumu šādam prasījumam. Latvijas tiesu judikatūrā jau ir nostiprinājusies tiesību normu iztulkošana analoģiskos galvotāja pienākumu gadījumos – tiesas piespriež piedzīt no galvotāja tikai tad, ja piedziņa no galvenā parādnieka nav iespējama.

[3] 2012.gada 16.janvārī Zemgales apgabaltiesā tika saņemti atbildētāja /pers. A/ pārstāvja zvērināta advokāta Daniela Neiberga paskaidrojumi, kuros atbildētājs prasību neatzīst pilnā apmērā.

Hipotekārā nodrošinājuma – dzīvokļa, vispārzināmais vērtības kritums ir vērtējams kā nepārvarama vara. Nepārvaramas varas apstākļos Civillikums paredz atbildētāja tiesības vienpusēji atkāpties no savu saistību izpildes, ko atbildētājs arī dara, darot zināmus šos paskaidrojumus prasītājam. Nepārvaramas varas apstākļos un pastāvot pienācīgas rūpības trūkumam prasītāja paša darbībās, 2007.gadā izsniedzot kredītu un nepareizi novērtējot ķīlas vērtību, atbildētājam nav tiesiska pienākuma atbildēt par paša prasītāja (bez)darbības rezultātā nodarītajiem zaudējumiem. Atbildētājs ir gatavs izlīdzināt zaudējumus un izpildīt savas saistības, prasītājam nododot hipotekārās ķīlas īpašuma tiesības.

Prasītājs ir rupji pārkāpis likumā „Par patērētāju tiesību aizsardzību" atbildētājam piešķirtās tiesības, jo īpaši attiecībā uz hipotekārā kredīta līguma un hipotēkas līguma tekstu izstrādi, apspriešanu, saskaņošanu un izskaidrošanu.

Atbildētājam nav saprotams, kāpēc prasītājs prasa no viņa pilnu kredīta summu, lai gan hipotēka vēl nav realizēta izsolē, un tādējādi prasības summa nav aprēķināta pareizi.

Līgumsoda aprēķināšana un piedziņas mēģinājums šajos lietas apstākļos ir vērtējama kā netaisna iedzīvošanās no prasītāja puses.

Prasītājs lūdz piedziņu vērst pret atbildētāju solidāri ar /pers. B/, taču nesniedz pietiekošu juridisko pamatojumu šādam prasījumam. Latvijas tiesu judikatūrā jau ir nostiprinājusies tiesību normu iztulkošana analoģiskos galvotāja pienākumu gadījumos – tiesas piespriež piedzīt no galvotāja tikai tad, ja piedziņa no galvenā parādnieka nav iespējama.

[4] Ar Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2012.gada 26.aprīļa spriedumu prasība tika apmierināta daļēji; no atbildētāja /pers. A/ prasītāja labā tika piedzīts parāds, kas sastāv no aizdevuma pamatsummas 1157,94 Ls, procentiem par aizdevuma lietošanu par laika periodu no 2010.gada 28.jūlija līdz 2010.gada 19.decembrim 5007,59 Ls, līgumsoda par laika periodu no 2010.gada 28.jūlija līdz 2010.gada 19.decembrim 1405,61 Ls, kopā 7571,14 Ls, kā arī tiesāšanās izdevumi proporcionāli prasības apmierinātajai daļai 55,52 Ls; piedziņas neiespējamības gadījumā vai nepilnīgas piedziņas gadījumā minētās summas tika piedzītas no atbildētājas /pers. B/; tika izbeigta tiesvedība daļā par prasītāja prasījumu par parāda piedziņu sakarā ar apdrošināšanas prēmijas maksājumu 144,00 Ls; pārējā daļā prasītāja prasība tika noraidīta; prasītājam tika noteiktas tiesības saņemt likumiskos sešus procentus no piespriestās un neatmaksātās aizdevuma pamatsummas 1157,94 Ls līdz sprieduma izpildei (izsoles dienai).

Tiesa, ņemot vērā, ka prasītāja pārstāve tiesas sēdē atteicās no prasības daļā par parāda piedziņu sakarā ar apdrošināšanas prēmijas maksājumu 144,00 Ls apmērā, atzina, ka šajā daļā tiesvedība lietā ir izbeidzama, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 223.panta 4.punktu.

Vērtējot prasītāja prasību tās uzturētajā daļā, tiesa konstatēja, ka prasītājs neizbeidza kredīta līgumu ar /pers. A/ pirms pieprasīt no viņa pilna aizdevuma atmaksu. Pušu līgumā nav pielīgtas prasītāja tiesības vienpusēji izbeigt līgumu. Ceļot prasību tiesā, lūgums par līguma izbeigšanu arī netika izvirzīts. Sniedzot paskaidrojumus uz tiesas jautājumiem 2012.gada 6.marta tiesas sēdē, prasītāja pārstāve apstiprināja, ka prasītājs pieprasa kredīta pirmstermiņa atmaksu, nepārtraucot līgumu. Līgums tiks izbeigts tikai tad, kad aizņēmējs veiks pilnu samaksu. Tādējādi pirms prasības celšanas tiesā hipotekārā kredīta līgums Nr./numurs/netika izbeigts, un tā izbeigšana ar tiesas spriedumu arī netiek pieprasīta.

Ņemot vērā minēto, tiesa atzina, ka prasītājam nav tiesību pieprasīt kredīta pirmstermiņa atmaksu, jo pušu pielīgtais nosacījums par prasītāja tiesībām prasīt kredīta pirmstermiņa atmaksu realizējams tikai pie apstākļiem, kad līgums tiek izbeigts. Gadījumā, ja līgums nav izbeigts, līgumslēdzējiem ir saistošs pielīgtais termiņš kredīta atmaksai – 2042.gada 13.marts. Šādos apstākļos tiesa secināja, ka nav pamata piedzīt no atbildētājiem visu neatmaksāto kredīta summu 230 481,73 Ls, kā to lūdz prasītājs.

Tā kā līgums nav izbeigts, tiesa atzina, ka ir pamats piedzīt no atbildētājiem tikai kredīta pamatsummas maksājumus un procentu maksājumus, kas bija jāsamaksā atbilstoši pielīgtajam maksājumu grafikam, kā arī bankas aprēķināto līgumsodu. Šādu aprēķinu prasītājs ir iesniedzis par laika periodu no 2010.gada 28.jūlija līdz 2010.gada 19.decembrim. Saskaņā ar prasītāja aprēķinu neatmaksātā kredīta maksājumu summa ir 1647,60 EUR jeb 1157,94 Ls, neatmaksātie procenti par minēto laika periodu ir 7125,17 EUR jeb 5007,59 Ls, līgumsods par minēto laika periodu ir 2000,00 EUR jeb 1405,61 Ls. Atbildētāja/pers. B/ minēto aprēķinu nav apstrīdējusi. Līdz ar to tiesa neatrada pamatu apšaubīt prasītāja sastādītā aprēķina pamatotību. Tādējādi kopā no atbildētājiem prasītāja labā ir piedzenams parāds 7571,44 Ls.

Pamatojoties uz Civillikuma 1672.pantu, tiesa norādīja, ka konkrētajā gadījumā ne 2007.gada 20.februāra galvojuma līgumā Nr./numurs/, ne papildvienošanās galvojuma līgumam Nr./numurs/nav paredzēta aizņēmēja un galvinieka solidāra atbildība. Ņemot vērā, ka /pers. B/ atbild prasītājam par atbildētāja /pers. A/ saistībām kā pats parādnieks, saskaņā ar Civillikuma 1702.pantu kreditoram bija tiesības celt prasību par parāda piedziņu tieši pret galvinieku, bet konkrētajā gadījumā kreditors nav atteicies no savām tiesībām celt prasību pret galveno parādnieku, pieprasot parāda solidāru piedziņu. Atsaucoties uz Civillikuma 1674., 1691., 1692., 1702.pantu, tiesa secināja, ka pie apstākļiem, kad prasītājs ceļ prasību vienlaicīgi gan pret galveno parādnieku, gan pret galvinieku, piedziņa vispirms nosakāma no galvenā parādnieka, bet piedziņas neiespējamības gadījumā neatmaksātais aizdevums, procenti un līgumsods piedzenams no galvinieka. Tātad apmierinot prasību daļā par parāda 7571,14 Ls piedziņu, piedziņa nosakāma vispirms no /pers. A/, bet piedziņas neiespējamības gadījumā vai nepilnīgas piedziņas gadījumā no /pers. B/.

Turklāt /pers. B/savos rakstveida paskaidrojumos pamatoti vērš tiesas uzmanību, ka viņa nav galvojusi par visu prasības pieteikumā minēto parādu. Ar viņu noslēgtais galvojuma līgums Nr./numurs/un papildvienošanās galvojuma līgumam Nr./numurs/ir attiecināmi uz izsniegto kredīta summu 309 098,46 EUR, kas norādīts papildvienošanās 1.3.punktā. Par kredīta summu 318 615,89 EUR viņa nav galvojusi.

[5] 2012.gada 29.jūnijā prasītājs iesniedza apelācijas sūdzību par Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2012.gada 26.aprīļa spriedumu, pārsūdzot to daļā, ar kuru prasība apmierināta daļēji. Spriedumu daļā par tiesvedības izbeigšanu prasītājs nepārsūdz.

Tiesa, nonākot pie kļūdaina secinājuma, ka prasītājs neizbeidza kredīta līgumu ar atbildētāju /pers. A/, līdz ar ko prasītājam nav tiesību pieprasīt kredīta pirmstermiņa atmaksu, ir vadījusies tikai no saviem apsvērumiem un nav atsaukusies uz tiesību normām, kuras būtu piemērojusi. Pušu savstarpējās

attiecības minētā aizdevuma sakarā tika noregulētas kredīta līgumā, cita starpā paredzot prasītāja tiesības pieprasīt aizdevuma pirmstermiņa atmaksu, iestājoties zināmiem nosacījumiem, proti, kredīta līguma 4.2.punkts paredz, ka aizdevējam ir tiesības pieprasīt, lai aizņēmējs pirms kredīta atmaksas pēdējā datuma atmaksā kredītu gadījumos, kā vienu no tiem kredīta līguma 4.2.3.punktā nosakot – ja aizņēmējs nokavē kādu no kredīta līgumā paredzētajiem maksājumiem vairāk par 30 dienām. Tā kā tieši šāds kavējums tika pieļauts, prasītājs izmantoja savas tiesības un 2010.gada 1.decembrī, nosūtot /pers. A/ brīdinājumu, pieprasīja kredīta pirmstermiņa atmaksu, kura atmaksas termiņš iestājās 2010.gada 19.decembrī. Sakarā ar to, ka kredīts 2010.gada 19.decembrī prasītājam netika atmaksāts, prasītājs, realizējot savas Civilprocesa likuma 1.pantā noteiktās civilprocesuālās tiesības, vērsās tiesā ar prasību.

Tiesiskās attiecības starp pusēm regulē Civillikuma noteikumi, proti, 1587., 1943.pants. Tiesa spriedumā nav atsaukusies vai norādījusi tās tiesību normas, kas prasītājam uzliek pienākumu vispirms izbeigt kredīta līgumu un tikai tad pieprasīt kredīta pirmstermiņa atmaksu.

Lietas izskatīšanas gaitā tiesas sēdēs piedalījās atbildētāja /pers. B/, kura parādu atzina, taču vairākkārtīgi apliecināja, ka ne viņai, ne /pers. A/ nav bijis iespēju atmaksāt prasītājam aizņēmumu ne iepriekš pieprasītajā termiņā, ne arī turpmāk, jo nepietiek naudas līdzekļu.

Prasītājs uzskata, ka, pastāvot iepriekšminētajiem apstākļiem, tiesai bija pamats piedzīt no atbildētājiem parādu pilnā, prasītāja prasības pieteikumā norādītajā apmērā.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 413., 414., 415.pantu, lūdz piedzīt /pers. A/ prasītāja labā parādu 230 337,72 Ls, kas sastāv no kredīta pamatsummas atlikuma 223 924,52 Ls, kredīta procentiem 5007,59 Ls un līgumsoda 1405,61 Ls; piedziņas neiespējamības gadījumā vai nepilnīgas piedziņas gadījumā minēto summu piedzīt no /pers. B/; piedzīt no /pers. A/ prasītāja labā visus tiesāšanās izdevumus; piedziņas neiespējamības gadījumā vai nepilnīgas piedziņas gadījumā visus tiesāšanās izdevumus piedzīt no /pers. B/; noteikt prasītājam tiesības saņemt likumiskos 6% gadā no kredīta pamatsummas atlikuma (223 924,52 Ls) līdz sprieduma izpildei.

[6] Prasītāja pārstāve /pers. C/ tiesas sēdē apelācijas sūdzību uzturēja uz tajā norādītajiem argumentiem, prasību pret atbildētāju /pers. A/ uzturēja pilnīgi, pret atbildētāju /pers. B/ uzturēja daļēji par aizdevuma 304 115,89 EUR piedziņu, atteicās no prasības pret atbildētāju /pers. B/ daļā par aizdevuma 14 500,00 EUR, procentu 7128,20 EUR un līgumsoda 2000,00 EUR piedziņu.

Atbildētāja/pers. A/ pārstāvis zvērināts advokāts Daniels Neibergs tiesas sēdē apelācijas sūdzību un prasību neatzina uz paskaidrojumos norādītajiem argumentiem.

Atbildētāja/pers. B/ uz tiesas sēdi neieradās, par tiesas sēdi paziņots Civilprocesa likuma 56.panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 156.panta pirmo daļu Civillietu tiesu palāta atzīst par iespējamu skatīt lietu bez atbildētājas klātbūtnes.

Motīvu daļa

[7] Pārbaudījusi lietas materiālus, noklausījusies pušu pārstāvju paskaidrojumus un zvērināta advokāta viedokli, Civillietu tiesu palāta atzīst, ka prasītāja prasība pret atbildētājiem par aizdevuma, procentu un līgumsoda piedziņu ir pamatota un apmierināma daļēji.

[8] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās.

Ņemot vērā minēto, Civillietu tiesu palāta izskata lietu prasītāja prasībā pret atbildētājiem daļā par aizdevuma, procentu un līgumsoda piedziņu. Pirmās instances tiesas spriedums daļā, ar kuru izbeigta tiesvedība prasītāja prasībā pret atbildētājiem daļā par parāda sakarā ar apdrošināšanas prēmijas maksājumu 144,00 Ls piedziņu, nav pārsūdzēts un ir stājies likumīgā spēkā.

[9] Civillietu tiesu palāta atzīst par pamatotu un apmierināmu prasītāja prasību daļā pret atbildētāju /pers. A/ par aizdevuma 223 924,52 Ls jeb 318 615,89 EUR un procentu par aizdevuma lietošanu 5007,59 Ls jeb 7125,17 EUR piedziņu.

Kā redzams no lietas materiāliem, 2007.gada 13.martā starp prasītāju AS „Aizkraukles banka", šobrīd AS „ABLV Bank", un atbildētāju /pers. A/ tika noslēgts hipotekārā kredīta līgums Nr./numurs/(mājokļa iegādei un rekonstrukcijai) (l.l.14-l.l.17) ar vēlākām 2008.gada 25.jūnija (l.l.18-l.l.21) un 2009.gada 22.decembra (l.l.22-l.l.27) papildvienošanās minētajam līgumam.

Saskaņā ar līguma I daļas 1.punktu, II daļas 2.1.punktu prasītājs apņēmās izsniegt atbildētājam /pers. A/ aizdevumu 318 615,89 EUR apmērā, savukārt līguma II daļas 2.1., 3.1., 3.2., 3.3.punktā atbildētājs /pers. A/ apņēmās atmaksāt prasītājam aizdevuma summu un procentus par visu faktisko aizdevuma izmantošanas laiku saskaņā ar līguma noteikumiem un maksājumu grafiku. Atbilstoši līguma I daļas 1.5.punktam aizdevuma atmaksas pēdējais datums (termiņš) tika noteikts 2011.gada 22.decembrī.

Hipotekārā kredīta līguma II daļas 4.2.2.punktā (l.l.25) tika noteiktas prasītāja tiesības pieprasīt, lai atbildētājs /pers. A/ pirms kredīta atmaksas pēdējā datuma atmaksā kredītu gadījumā, ja atbildētājs /pers. A/ nokavē kādu no kredīta līgumā paredzētajiem maksājumiem vairāk par 60 dienām vai biežāk kā trīs reizes gada laikā, katru reizi ilgāk par 30 dienām.

Kā redzams no lietas materiālos esošajiem atbildētāja /pers. A/ konta pārskatiem (l.l.37-l.l.44) un kredīta atmaksas grafika (l.l.34), prasītājs savas saistības izpildīja, izmaksājot atbildētājam /pers. A/ aizdevuma summu 318 615,89 EUR apmērā, bet atbildētājs /pers. A/ savas saistības pienācīgi neizpildīja, kopš 2010.gada 8.septembra pilnībā pārtraucot veikt maksājumus.

Ievērojot minēto, prasītājs saskaņā ar aizdevuma līguma II daļas 4.2.2.punktu 2010.gada 1.decembrī nosūtīja atbildētājam /pers. A/ brīdinājumu Nr.1-1/3434-2 (l.l.46-l.l.48), pieprasot kredīta pamatsummas, kredīta procentu un līgumsoda pirmstermiņa atmaksu 15 dienu laikā no šī brīdinājuma saņemšanas brīža.

Civillietu tiesu palāta atzīst, ka, pieprasot kredīta pirmstermiņa atmaksu, prasītājs ir vienpusēji atkāpies no hipotekārā kredīta līguma Civillikuma 1589.panta izpratnē. Uz prasītāja atkāpšanos no līguma norāda gan prasītāja turpmākās darbības, neaprēķinot aizdevuma pamatsummas un procentus par aizdevuma lietošanu saskaņā ar kredīta līguma noteikumiem un maksājumu grafiku, gan iepriekšējā 2008.gada 25.jūnija papildvienošanās esošā līguma 4.2.punkta redakcija (l.l.20), kura satur tiešu norādi par aizdevēja tiesībām vienpusēji atkāpties no kredīta līguma iepriekšminētajā maksājumu kavējuma gadījumā, gan prasības pieteikuma pamatojums ar Civillikuma 1589.pantu. Apstāklis, ka prasītāja pārstāve apgabaltiesas sēdē 2012.gada 12.aprīlī paskaidroja, ka līgums nav izbeigts (l.l.88), norāda uz kļūdainu Civillikuma 1589.panta izpratni, taču nedod pamatu uzskatīt, ka līgums nav izbeigts pirms termiņa.

Tā kā atbildētājs /pers. A/ brīdinājuma norādītajā termiņā maksājumus nav veicis, tādējādi neievērojot Civillikuma 1587.panta prasības par pienākumu izpildīt saistības un Civillikuma 1756., 1934., 1943., 1946.panta prasības par aizņēmēja pienākumu atdot aizdevuma summu un procentus, prasītājs vienpusēji atkāpās no aizdevuma līguma ar 2010.gada 19.decembri.

No prasības pieteikumā ietvertā aprēķina (l.l.6) un lietas materiālos esošā parāda aprēķina (l.l.85) izriet, ka atbildētāja /pers. A/ neatmaksātā aizdevuma pamatsumma ir 318 615,89 EUR jeb 223 924,52 Ls un procenti par aizdevuma izmantošanu laika posmā no 2010.gada 28.jūlija līdz 2010.gada 19.decembrim 7125,17 EUR jeb 5007,59 Ls.

Šādos apstākļos, ievērojot iepriekšminētās tiesību normas, no atbildētāja /pers. A/ prasītāja labā ir piedzenama aizdevuma pamatsumma 318 615,89 EUR un procenti par aizdevuma lietošanu laika posmā no 2010.gada 28.jūlija līdz 2010.gada 19.decembrim 7125,17 EUR, kopā 325

741,06 EUR.

[9.1] Nav pamatots atbildētāju paskaidrojumos minētais arguments, ka hipotekārā nodrošinājuma vispārzināmais vērtības kritums ir vērtējams kā nepārvarama vara, kuras apstākļos un pastāvot pienācīgas rūpības trūkumam prasītāja paša darbībās, 2007.gadā izsniedzot kredītu un nepareizi novērtējot ķīlas vērtību, atbildētājiem nav tiesiska pienākuma atbildēt par paša prasītāja (bez)darbības rezultātā nodarītajiem zaudējumiem.

Civillikuma 1657.pants nosaka, ka tiesa var parādnieku atsvabināt no viņam neizdevīgām nokavējuma sekām arī citos gadījumos, kad viņu nevar vainot ne uzmanības trūkumā, ne vispār vieglprātībā vai nolaidībā, vai kad izpildīšana nav notikusi nepārvaramas varas dēļ.

Atbildētāji atbilstoši Civilprocesa likuma 93.panta pirmajai daļai nav iesnieguši pierādījumus, kas apstiprinātu, ka ir iestājušies minētie apstākļi, vispārīgi atsaucoties uz hipotekārā nodrošinājuma vērtības kritumu, kas nav nepārvarama vara, un nesaistot to ar savu mantisko stāvokli.

[9.2] Norādei atbildētāju paskaidrojumos, ka atbildētājs /pers. A/ ir gatavs izlīdzināt zaudējumus un izpildīt savas saistības, prasītājam nododot hipotekārās ķīlas īpašuma tiesības, nav juridiskas nozīmes, jo šādu saistības izbeigšanās pamatu neparedz ne pušu starpā noslēgtais līgums, ne arī spēkā esošie normatīvie akti.

[9.3] Atbildētāja/pers. A/ paskaidrojumos minētais arguments, ka prasītājs ir rupji pārkāpis likumā „Par patērētāju tiesību aizsardzību" atbildētājam piešķirtās tiesības, jo īpaši attiecībā uz hipotekārā kredīta līguma un hipotēkas līguma tekstu izstrādi, apspriešanu, saskaņošanu un izskaidrošanu, nav pamatots ar norādi uz konkrētiem līguma punktiem, kuri netika apspriesti un kuri būtu vērtējami kā netaisnīgi. Tādējādi apstāklis, ka, noslēdzot hipotekārā kredīta un hipotēkas līgumu, ir izmantots prasītāja izstrādāts standartlīgums, vēl nedod pamatu uzskatīt, ka prasītājs ir pārkāpis likuma „Par patērētāju tiesību aizsardzību" prasības.

[9.4] Tāpat nav pamatots atbildētāju paskaidrojumos minētais arguments, ka prasības summa nav aprēķināta pareizi, jo hipotēka vēl nav realizēta izsolē. Pušu starpā noslēgtie līgumi paredz prasītāja tiesības pārdot ķīlas priekšmetu, taču neuzliek pienākumu to darīt pirms prasības par aizdevuma, procentu un līgumsoda piedziņu celšanas.

[10] 2007.gada 13.martā starp prasītāju un atbildētāju /pers. B/ tika noslēgts galvojuma līgums Nr./numurs/(l.l.32) ar 2008.gada 25.jūnija papildvienošanos (l.l.33), saskaņā ar kura 1., 2., 3.punktu atbildētāja /pers. B/ uzņēmās saistību kā pats parādnieks atbildēt prasītājam par atbildētāja /pers. A/ saistībām, kuras izriet no 2007.gada 13.martā starp prasītāju un atbildētāju /pers. A/ noslēgtā hipotekārā kredīta līguma Nr./numurs/ un papildvienošanās pie kredīta līguma.

Tādējādi, ņemot vērā atbildētājas /pers. B/ kā galvinieces atbildību saskaņā ar Civillikuma 1698.pantu par galveno parādu, piedziņas neiespējamības gadījumā no atbildētāja /pers. A/ aizdevuma pamatsumma 304 115,89 EUR apmērā prasītāja labā piedzenama no atbildētājas /pers. B/.

[10.1] Atbildētājas/pers. B/ paskaidrojumos izteiktais apgalvojums, ka galvojumu viņa ir parakstījusi bez brīvas gribas izpausmes, pastāvot būtiskiem maldiem par viņas saistībām un hipotekārā nodrošinājuma patieso vērtību, nav pamatots, jo atbildētāja nav apstrīdējusi galvojuma līgumu un nav pierādījusi maldību, kā rezultātā galvojuma līgums būtu tapis pretēji viņas gribai.

[10.2] Atbildētājas/pers. B/ paskaidrojumos minētais arguments, ka prasītājs ir rupji pārkāpis likumā „Par patērētāju tiesību aizsardzību" atbildētājam piešķirtās tiesības, jo īpaši attiecībā uz galvojuma līguma tekstu izstrādi, apspriešanu, saskaņošanu un izskaidrošanu, nav pamatots ar norādi uz konkrētiem līguma punktiem, kuri netika apspriesti un būtu vērtējami kā netaisnīgi. Tādējādi apstāklis, ka, noslēdzot galvojuma līgumu, ir izmantots prasītāja izstrādāts standartlīgums, vēl nedod pamatu uzskatīt, ka prasītājs ir pārkāpis likuma „Par patērētāju tiesību aizsardzību" prasības.

[10.3] Atbildētājas/pers. B/ paskaidrojumos norādītajam apstāklim, ka jau pēc galvojuma līguma parakstīšanas atbildētājs 2009.gada 22.decembrī par 14 500,00 EUR ir palielinājis kredīta summu un grozījis kredīta atmaksas nosacījumus, vairs nav nozīmes strīda izšķiršanā, jo prasītājs apelācijas instances tiesas sēdē daļēji atteicās no prasības pret atbildētāju /pers. B/, uzturot prasību tikai daļā par sākotnējā aizdevuma, par kuru ir galvojusi atbildētāja /pers. B/, piedziņu.

[10.4] Savukārt atbildētāju paskaidrojumos minētais arguments par to, ka nav pamata piedziņu vērst solidāri pret abiem atbildētājiem, ir jau izvērtēts apgabaltiesas spriedumā, pamatoti secinot, ka konkrētajā gadījumā nepastāv solidāra atbildētāju /pers. A/ un /pers. B/ atbildība. Minētais apgabaltiesas secinājums apelācijas sūdzībā nav apstrīdēts.

[11] Savukārt prasītāja prasība daļā pret atbildētāju /pers. A/ par līgumsoda 1405,61 Ls jeb 2000,00 EUR piedziņu nav pamatota un ir noraidāma, atzīstot par pamatotiem atbildētāju paskaidrojumos minētos iebildumus par līgumsoda nepamatotu aprēķināšanu.

Kā redzams no prasītāja prasības pieteikuma un tajā ietvertā parāda aprēķina (l.l.4-l.l.7), prasītājs ir norādījis uz tiesībām saņemt līgumsodu par maksājuma termiņa neievērošanu saskaņā ar līguma 6.1.punktu par laiku no 2010.gada 19.decembra līdz 2011.gada 7.oktobrim, kas ievērojami pārsniedz pamatparāda apmēru, bet lūdz piedzīt no atbildētāja /pers. A/ tikai daļu no līgumsoda 2000,00 EUR jeb 1405,61 Ls apmērā.

Ievērojot to, ka prasītājs ir vienpusēji atkāpies no līguma ar 2010.gada 19.decembri, vairs nepastāv līgumisks pamats piemērot bijušā līguma 6.1.punkta noteikumu par līgumsodu par maksājuma termiņa neievērošanu, līdz ar ko nav pamata piedzīt no atbildētāja /pers. A/ prasītāja labā līgumsodu par laiku no 2010.gada 19.decembra līdz 2011.gada 7.oktobrim 2000,00 EUR apmērā.

Minētais ir atzīts arī judikatūrā, proti, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 2013.gada 30.janvāra sprieduma lietā Nr.SKC-644 1.tēzē norādīts, ja tiek izmantotas pielīgtās tiesības lauzt līgumu pirms termiņa, līgumam izbeidzoties pirms termiņa, zūd arī līgumiskais pamats pielīgto procentu un līgumsoda aprēķināšanai un piedziņai atbilstoši līguma nosacījumiem, jo nav nekāda tiesiska pamata to piemērošanai pēc līguma izbeigšanās.

[12] Ievērojot to, ka prasītāja pārstāve tiesas sēdē atteicās no prasības pret atbildētāju /pers. B/ daļā par aizdevuma 14 500,00 EUR, procentu 7125,17 EURun līgumsoda 2000,00 EUR piedziņu, saskaņā ar Civilprocesa likuma 223.panta 4.punktu tiesvedība šajā prasības daļā ir izbeidzama.

[13] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41.panta pirmo daļu no atbildētāja /pers. A/ prasītāja labā piedzenami prasītāja samaksātie tiesas izdevumi proporcionāli apmierināto prasījumu apmēram: valsts nodeva par prasības pieteikumu 1681,45 Ls (l.l.8), ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 5,50 Ls (l.l.9) un 5,50 Ls (l.l.106), valsts nodeva par apelācijas sūdzību 1681,45 Ls (l.l.105), kopā 3373,90 Ls, kas proporcionāli apmierināto prasījumu apmēram ir 3351,22 Ls (3373,90 Ls x 228 932,11 Ls : 230 481,73 Ls) jeb 4768,36 EUR.

[14] Atbilstoši Civilprocesa likuma 434.panta ceturtajai daļai, 204^1.pantam atbildētājam /pers. A/ nosakāms 10 dienu termiņš no sprieduma spēkā stāšanās dienas sprieduma labprātīgai izpildei.

[15] Šādos apstākļos Civillietu tiesu palāta atzīst, ka apgabaltiesa ir kļūdaini atzinusi, ka hipotekārā kredīta līgums nav izbeigts un ka līdzējiem ir saistošs pielīgtais termiņš kredīta atmaksai, kurš turklāt uz lietas izskatīšanas brīdi apgabaltiesā jau bija iestājies.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 432.-434.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta

nosprieda

AS „ABLV Bank" prasību pret /pers. A/ un /pers. B/ par aizdevuma, procentu un līgumsoda piedziņu – apmierināt daļēji.

Piedzīt no /pers. A/, personas kods /personas kods/, AS „ABLV Bank", reģistrācijas numurs 50003149401, labā aizdevuma pamatsummu 318 615,89 *euro* (trīs simti astoņpadsmit tūkstoši seši simti piecpadsmit *euro* astoņdesmit deviņi *euro centi*), procentus par aizdevuma lietošanu laika posmā no 2010.gada 28.jūlija līdz 2010.gada 19.decembrim 7125,17 *euro* (septiņi tūkstoši simts divdesmit pieci *euro* septiņpadsmit *euro centi*) un tiesas izdevumus 4768,36 *euro* (četri tūkstoši septiņi simti sešdesmit astoņi *euro* trīsdesmit seši *euro centi*), kopā 330 509,42 *euro* (trīs simti trīsdesmit tūkstoši pieci simti deviņi *euro* četrdesmit divi *euro centi*).

Piedziņas neiespējamības gadījumā piedzīt no /pers. B/, personas kods /personas kods/, AS „ABLV Bank", reģistrācijas numurs 50003149401, labā aizdevuma pamatsummu 304 115,89 *euro* (trīs simti četri tūkstoši simts piecpadsmit *euro* astoņdesmit deviņi *euro centi*).

AS „ABLV Bank" prasību daļā pret /pers. A/ par līgumsoda 2000,00 *euro* piedziņu – noraidīt.

Izbeigt tiesvedību AS „ABLV Bank" prasības daļā pret /pers. B/ par aizdevuma 14 500,00 *euro*, procentu 7125,17 *euro* un līgumsoda 2000,00 *euro* piedziņu.

Noteikt /pers. A/10 dienu termiņu no sprieduma spēkā stāšanās dienas sprieduma labprātīgai izpildei.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamentam 30 dienu laikā no pilna sprieduma sastādīšanas datuma, iesniedzot kasācijas sūdzību Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātā un iemaksājot drošības naudu 284,57 *euro* apmērā.

Pilna sprieduma sastādīšanas datums – 2014.gada 18.jūlijs.

Tiesneši (paraksts) I.Grauda
(paraksts) I.Bisters
(paraksts) A.Dundurs

NORAKSTS PAREIZS
Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Civillietu tiesu palātas tiesnese I.Grauda
Rīgā 2014.gada 18.jūlijā